

ALBISTEAREN MIZTOA

Ene* bada! Iruinean ez dute oraindik eztabaida amaitu. Gogoan duzue, noski, hango Udaletxeko* sei-zazpi kontseilarigairen* izendapena (Sindikatuetatik izendatukoena) oso dudazkoa izan zela, haietako batzuen izendapen gaitasuna ukatu zelako. Izan ere, baztertuak izandako kontseilarigai haiek Hautzegira jo zuten, eta Hautzegiak, nolabait egindako hauteskunde* haien kontra, arrazoina eman ere bai Urmeneta jaunari eta. Baina soka muturra luzeagoa da oraindik: Udaletxeak diputatuak aukeratu behar zituen Ahaldundurako.* Baina nolatan inor hauta harako, Udaletxean sartu den kontseilari sail bat Hautzegiaren epaien kontra sartu baldin bada! Horra, bada, Iruneko Udaletxea eta Nafarroako Diputazioa ezin osaturik. Ikustekoa da Nafarroako zezenketa hau!

Eta noan, orain hilabete isildutako berri batekin. Leitzako papertegiak lantegi berria ireki nahi du Allon (Nafarroan). Aurrekoan, Granadako inbertsioak gogoratzen genituen; beste hau Euskal Herrian izanen da. Mila milioikoa omen da inbertsio berria. Baina ez pentsa, «euskal» mandioan* ustelduko den kapitala dugunik hori. Nazioartekotasun handiko dirua du sozietate horrek. Portugalera zabaldu ditu bere egitekoak: lehendik ere lanean ari zèn ITPG industriaren bitartez, orain Papeis Revestidos delakoari eskaini dizkio teknikak. 50%arekin lan egingo du portugesez lantegi honekin. Papeis Revestidos hau Portugaleko zelulosa- eta papertegirik nagusia da. Zuhaitz zabalak girizpe ona.

Bankuek ere lanik franko egin dute azken urteetan Espainian. Oraintsu ikusi dugunez, ez da txantxetako dirudun hauen emana (edo, hobeki, hartu beharra). Hauek bai dutela mandio* handia! 37 bankuk 10.000 milioitatik gora jaso dute beren bezeroengandik,* joan den urtean. Denek egin dute gora hamabi hilabete haietan. Industri bankuak izan dira, bereziki batezbesteko* irabazietan, portzentaia erlatiboan, gorakadarik handienak eduki dituztenak: Bankisur-ek 107 % gehiago bildu du urte bate-tik bestera, Bankunion-ek 82 %, Bankinter-ek 77 %. Dena dela, hain goitik ibili gabe aurrerakada erlatibo bikaina ukan dutenak: Ind. Bilbao (62 %), Ind. Cataluña (64 %), Noroeste (66 %), Occidental (74 %). Bukatzeko, esan dezagun, zeintzuk diren Espainiako bankurik dirudunenak: 1. **Banesto**, 293.500 milioi pezeta gordetzeko dituela; 2. **Hispano**, 260.800 milioirekin; 3. **Central**, 260.100 milioirekin; 4. **Bilbao**, 219.600 milioirekin; 5. **Vizcaya**, 168.300 milioirekin; 6. **Santander**, 155.400 milioirekin; 7. **Popular**, 110.000 milioirekin. Askoz ere beheragotik datoz ondorengoak: Exterior, Urquijo, Ibérico, Atlántico, Pastor, eta abar. Pentsatu ere egin dut (ahuntza mendi min* izaten omen da), euskal kulturak ere holako bankutto bat behar lukeela.

Aginteak bere aulki zabala maite du. Soljenitsyn kanpora bota dute Rusiatik. Ongi egina. Isilik egoten jakin balu, ez zukeen herbesteratu beharrik izango. Monteivi-

deon ere ba da zer egin eta zer ikasirik: Bordaberry paregabeak Onetti idazlea harrapatu du. Uruguayko gobernu honek ere ba daki ongi, idazleek isilik noiz egon behar harko luketen. Azken bolada* honetan, XIX. mendeko liberal entsutetsu haien ametsak berritu zaizkit barruan. Atzeratu samar ote nabil? Hizpide* irekiak, esanbide zabalduak, ez dira, nonbait, hain erosoak.* Pentsamendua eta hitza delitu bilakatzen* ari ote dira? Belgradon ere Unibertsitateko zortzi irakasle kale gorrian utzi dituzte, politika ofizialaren bide jakinetatik saihestu direlako, «ezker mugimendu berri» bat sortu dutelako. Baina irakasleok ez dira isildu: marxismo jatorraren predikariak, berak omen dira. Horra, ba, dogmaren eztabaida. Libra gaitzazu, ba, Jauna, pentsamendu guztitatik.

Aurten betetzen da lehen liburu katalan inprimatuaren mendeurrena.* Bostgarren mendeurrena da, 1474-1974. Mendeurren hau ospatzeko, Batzorde* Eratzaille bat sortu dute Barcelonan. Lehen liburu katalan hura* València-n inprimatu zen. Batzorde hau osatzen dutenak oso ezagunak dira: A. Comas (Universitat de Barcelona), P. Domingo (Institut de'Estudis Catalans), J. Molas (Universitat Autònoma), Barcelonako Kolegio Elkartetako Lehendakariak (Abokatu, Arkitektu, Doktore eta Lizenziatuen Kolegioetakoak), eta abar. Guztien artean dei bat egin dute liburu katalanaren alde: «Gutako bakoitzak, bere lantokitik, dei bat egiten dizuegu guztioi, oroitaldi esangarri honetan parte har dezazuen. Izan ere, aukera honekin hobekiago ezaguteraz genezake liburu katalana, eta, beronen problemekin batean, bai eta geure liburuaren historia, gaurko arazoak, eta liburuak herri baten kulturagailu* bezala ukan dezakeen egitekoa ere».

Joanes GOIA

dezagun, **daigun**
dezake, **daike**
dezazuen, **daizuen**
dizkio, **deutsoz**
dizuegu, **deutsuegu**
gaitzazu, **gaizuz**
genezake, **geinke**
zaizkit, **jataz**

Euskara mintzatua indartzea, hori da lehen. Baina beste hau ere gaineratu beharra dago, ene ustez.

Gaurko terminologia batez baliatuz, nik esango nuke, hizkuntza biziak, gaurko zibilizazioan bizi ahal izateko, azpi egitura edo infra estruktura baten premia edo babes behar dutela. Bizitzan maizenik gauzak elkarturik egon ohi dira, bata bestearekin loturik. Hizkuntzaren bizia da lehen, baina bizi hori seguratzek berak beste baliamenduak baliatzea ere galdetzen du.

Nik esan nahi dudana infra estruktura hori, badakizue zein den: idatziko zereginetan eta irakaskintzan erabilia izateko, hizkera batu, orokor eta berdina edukitzea. Tresna hori eginik ez dugun bitartean, euskara ez da izango gai, ez eskolarako, ez idazlanetarako, eta euskaldun guztien artean lokarri izateko ere ez.

Hizkera idatziaren batasuna eginik edukitzea, hori da, besteak beste, hizkuntza biziak behar duen azpi egitura edo infra estruktura.

Luis VILLASANTE («Gure Herria»)